

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2023. gada 21. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Ārvalsts valūtā indeksēts hipotekārais kredīts – Valūtas konvertācijas noteikuma negodīguma novērtēšanas kritēriji – Par nepieļaujamiem atzītu tipveida līguma noteikumu valsts reģistrs – Pienākums informēt

Lietā C-139/22

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieście w Warszawie* (Varšavas Centra rajona tiesa Varšavā, Polija) iesniegusi ar 2022. gada 18. janvāra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2022. gada 25. februārī, tiesvedībā

AM,

PM

pret

mBank S.A.,

piedaloties

Rzecznik Finansowy,

TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja L. S. Rosi [*L. S. Rossi*], tiesneši S. Rodins [*S. Rodin*] (referents) un O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*],

ģenerālvokāts: E. M. Kolins [A. M. Collins],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [A. Calot Escobar],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– AM un PM vārdā – *W. Bochenek* un *T. Zaremba, radcowie prawni*,

* Tiesvedības valoda – poļu.

- *mBank S.A.* vārdā – *A. Cudna-Wagner, radca prawny*, un *B. Miąskiewicz, adwokat*,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna* un *S. Żyrek*, pārstāvji,
- Portugāles valdības vārdā – *P. Barros da Costa*, *A. Cunha*, *B. Lavrador*, *L. Medeiros* un *A. Pimenta*, pārstāves,
- Eiropas Komisijas vārdā – *I. Galindo Martín*, *S. L. Kalèda*, *U. Matecka* un *N. Ruiz García*, pārstāvji,

nemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklaušanās pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) interpretāciju.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp AM un PM – diviem patērētājiem, no vienas puses, un *mBank S.A.*, no otras puses, saistībā ar to, ka *mBank S.A.* ir izmantojusi tipveida līguma noteikumus, kas iekļauti par nepieļaujamiem atzītu tipveida līguma noteikumu valsts reģistrā (turpmāk tekstā – “nepieļaujamo līguma noteikumu valsts reģistrs”).

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 93/13 divdesmit ceturtajā apsvērumā ir paredzēts, ka
“[..] dalībvalstu tiesām un administratīvām iestādēm jābūt to rīcībā adekvātiem un efektīviem līdzekļiem, lai novērstu tālāku negodīgu noteikumu piemērošanu patērētāju līgumos”.
- 4 Šīs direktīvas 2. panta b) punktā ir noteikts:
“Šajā direktīvā:
[..]
b) “patērētājs” ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas.”
- 5 Minētās direktīvas 3. pantā ir noteikts:
“1. Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam.

2. Noteikumu vienmēr uzskata par tādu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, ja tas sastādīts jau iepriekš un patērētājam tādēļ nav bijusi iespēja iespaidot to saturu, jo īpaši saistībā ar iepriekš noformulētiem standartlīgumiem.

Tas, ka par zināmu noteikumu aspektiem vai par kādu īpašu noteikumu notikusi atsevišķa apspriešanās, neizslēdz šī panta piemērošanu pārējam līgumam, ja vispārējais līguma novērtējums norāda, ka tas tomēr ir iepriekš noformulēts standartlīgums.

Ja pārdevējs vai piegādātājs norāda, ka par kādu standarta noteikumu notikusi atsevišķa apspriešanās, pierādījuma pienākums šai sakarā ir viņam.

3. Pielikumā atrodas indikatīvs un nepilnīgs tādu noteikumu saraksts, ko var uzskatīt par negodīgiem.”

6. Saskaņā ar šīs pašas direktīvas 4. pantu:

“1. Neskarot 7. pantu, līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs.

2. Noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas ne uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, ne uz cenas un atbildības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, ciktāl šie noteikumi ir vienkāršā, skaidri saprotamā valodā..”

7. Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

8. Šīs direktīvas 7. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.

2. Šā panta 1. punktā minētie līdzekļi ietver noteikumus, saskaņā ar kuriem personas vai iestādes, kurām atbilstoši valsts tiesībām ir likumīgas intereses patērētāju aizsardzībā, var saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem iesniegt prasību tiesā vai [vērsties] kompetentās pārvaldes iestādēs, lai panāktu lēmumu par to, vai līguma noteikumi, kas sastādīti vispārējai izmantošanai, ir negodīgi, un, lai minētās personas vai iestādes varētu piemērot atbilstošus un efektīvus līdzekļus šo noteikumu ilgstošas izmantošanas novēršanai.”

9. Minētās direktīvas 8. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt visstingrākos [stingrākus] Līgumam atbilstīgus noteikumus jomā, uz ko attiecas šī direktīva, lai nodrošinātu visaugstāko [augstāku] patērētāja aizsardzības līmeni.”

Polijas tiesības

- 10 Saskaņā ar *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* (Polijas Republikas Konstitūcija) 76. pantu:

“Valsts varas iestādes aizsargā patērētājus, lietotājus un īrniekus pret darbībām, kas apdraud viņu veselību, privātumu un drošību, kā arī pret negodīgu tirgus praksi. Šīs aizsardzības apjoms ir noteikts likumā.”

- 11 1964. gada 23. aprīļa *ustawa – Kodeks cywilny* (Likums par Civilkodeksu; 1964. gada *Dz. U.* Nr. 16, 93. pozīcija), redakcijā, kas piemērojama pamatlīdētā (turpmāk tekstā – “Civilkodekss”), 22.¹ pantā ir paredzēts:

“Patērētājs ir jebkura fiziska persona, kura ar komersantu noslēdz tiesisku darījumu, kas nav tieši saistīts ar tās saimniecisko vai profesionālo darbību.”

- 12 Civilkodeksa 58. panta 1. punktā ir noteikts:

“Tiesisks darījums, kas ir pretrunā likumam vai kura mērķis ir apiet likumu, nav spēkā, ja vien attiecīgajā tiesību normā nav paredzēts citādi, it īpaši, ja tajā ir paredzēts, ka spēkā neesošie tiesiskā darījuma noteikumi tiek aizstāti ar atbilstošajām likuma normām.”

- 13 Saskaņā ar minētā kodeksa 385.¹ panta 1. un 3. punktu:

“1. Patērētāja līguma noteikumi, kuri nav atsevišķi saskaņoti, patērētājam nav saistoši, ja tie viņa tiesības un pienākumus nosaka pretēji labiem tikumiem, acīmredzami neievērojot viņa intereses (nepieļaujami līguma noteikumi). Tas neattiecas uz noteikumiem, kuros ir noteikti pušu pamatpienākumi, tostarp cena vai atlīdzība, ja tie ir formulēti nepārprotami.

[..]

3. Patērētāju līguma noteikumi, kuri nav atsevišķi saskaņoti, ir tie līguma noteikumi, kuru saturu patērētājs nav varējis konkrēti ietekmēt. It īpaši tas attiecas uz līguma noteikumiem, kas izriet no tipveida līguma, ko patērētājam ir piedāvājusi otra līgumslēdzēja puse.”

- 14 Civilkodeksa 385.² pants ir izteikts šādi:

“Līguma noteikuma saderība ar labiem tikumiem tiek novērtēta attiecībā uz situāciju līguma slēgšanas brīdī, ņemot vērā tā saturu, tā noslēgšanas apstākļus, kā arī citus līgumus, kas ir saistīti ar līgumu, kurā ir iekļauts novērtējamais noteikums.”

- 15 1964. gada 17. novembra *ustawa – Kodeks postępowania cywilnego* (Likums par Civilprocesa kodeksu; 1964. gada *Dz. U.* Nr. 43, 296. pozīcija), redakcijā, kas piemērojama pamatlīdētā (turpmāk tekstā – “Civilprocesa kodekss”), 479.³⁶ pantā bija paredzēts:

“Lietas par tipveida līguma noteikumu atzīšanu par nepieļaujamiem ir *Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Varšavas apgabaltiesa – Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības tiesa, Polija) jurisdikcijā.”

- 16 Civilprocesa kodeksa 479.⁴² panta 1. punktā bija noteikts:

“Ja prasība ir apmierināta, tiesa sprieduma rezolutīvajā daļā izklāsta par nepieļaujamiem atzītu tipveida līguma noteikumu saturu un aizliedz to izmantošanu.”

17 Civilprocesa kodeksa 479.⁴³ pants bija formulēts šādi:

“Galīgais spriedums attiecībā uz trešām personām ir spēkā no brīža, kad par nepieļaujamu atzītais tipveida līguma noteikums tiek iekļauts reģistrā, kas minēts 479.⁴⁵ panta 2. punktā.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 18 2009. gada 7. oktobrī prasītāji pamatlietā – laulātie – ar *mBank* noslēdza līgumu par fiziskām personām paredzētu hipotekāro kredītu, kas indeksējams atbilstoši Šveices franka (CHF) maiņas kursam (turpmāk tekstā – “pamatlietā aplūkotais kredītlīgums”). Šī līguma priekšmets bija kredīts 246 500 Polijas zlotu (PLN) (aptuveni 54 560 EUR) apmērā. Tajā bija paredzēta mainīga procentu likme, kas tika definēta kā pamatlikme *3 Month London Interbank Offered Rate (LIBOR 3M)* attiecībā uz valūtu, kurā piešķirts šis kredīts, tai pieskaitot bankas fiksēto uzcenojumu 2,70 % apmērā, par visu šī kredīta laikposmu.
- 19 Saistībā ar pamatlietā aplūkoto kredītlīgumu prasītāji pamatlietā ir parakstījuši paziņojumu par to, viņi apzinās riskus, kas saistīti ar šī līguma parakstīšanu, kā arī tā nosacījumus.
- 20 Kredīta pieteikuma iesniegšanas laikā AM, kurai bija pēcdiploma studiju diploms, bija strādājusī *mBank* trīsarpus gadus. Kāds no *mBank* darbiniekiem tai parādīja CHF/PLN maiņas kursa attīstības vēsturisku diagrammu par trīs gadu laikposmu pirms šī pieteikuma iesniegšanas, kā arī simulāciju par kredīta pamatsummas un kredīta maksājumu apmēra izmaiņām gadījumā, ja minētais kurss nākotnē pieaugtu. Savukārt PM, kas parakstīja kredīta pieteikumu un pamatlietā aplūkoto kredītlīgumu, nepiedalījās nedz šī paša kredīta piešķiršanas procedūrā, nedz sanāksmēs ar *mBank* darbiniekiem.
- 21 2020. gada 7. aprīlī AM un PM cēla *Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie* (Varšavas Centra rajona tiesa Varšavā, Polija), proti, iesniedzējtiesā, prasību pret *mBank*, apgalvojot, ka daži pamatlietā aplūkotā kredītlīguma noteikumi nav spēkā. Šajā prasībā viņi lūdz piespriest *mBank* samaksāt viņiem summu 37 439,70 PLN (aptuveni 8 290 EUR) kopā ar likumiskajiem procentiem, tādējādi atmaksājot kredīta pamatsummas atmaksai veiktos maksājumus un procentu maksājumus, ciktāl tie esot saņemti nepamatoti, un, ja iesniedzējtiesa atzītu šo līgumu par spēkā neesošu, summu 74 768,63 PLN (aptuveni 16 550 EUR) kopā ar likumiskajiem procentiem, tādējādi atmaksājot atbildētājas pamatlietā saņemtos naudas līdzekļus.
- 22 Iesniedzējtiesa norāda, ka 2014. gada 5. augustā *Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības iestādes priekšsēdētājs, Polija) nepieļaujamu līguma noteikumu valsts reģistrā ierakstīja *mBank* izmantoto tipveida līguma noteikumu, saskaņā ar kuru “kredīta pamatsummas un procentu atmaksas maksājumi, kā arī procentu maksājumi tika veikti [Polijas zlotos] pēc to pārrēķināšanas atbilstoši [...] *Bank S.A.* valūtas maiņas kursu tabulā norādītajam [Šveices franku] pārdošanas kursam, kurš ir spēkā atmaksas dienā plkst. 14.50”.
- 23 Turklāt 2021. gada 25. maijā Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības iestādes priekšsēdētājs nepieļaujamu līguma noteikumu valsts reģistrā ierakstīja *mBank* izmantotos tipveida līguma noteikumus, saskaņā ar kuriem “valūtas pirkšanas/pārdošanas kursi, kas ir spēkā attiecīgajā darba dienā, var mainīties. Lēmumu par izmaiņām kursā, kā arī par šādu izmaiņu veikšanas biežumu Banka pieņem, ņemot vērā 6. punktā minētos faktoros” un “valūtu pirkšanas/pārdošanas kursi, kā arī valūtu maiņas kursu starpības apmērs tiek noteikti, ņemot vērā

šādus faktoros: 1) aktuālos valūtas maiņas kursus starpbanku tirgū, 2) valūtas piedāvājumu un pieprasījumu iekšzemes tirgū, 3) procentu likmju un inflācijas līmeņu starpības iekšzemes tirgū, 4) valūtas tirgus likviditāti, 5) maksājumu bilances un tirdzniecības bilances stāvokli”.

- 24 Iesniedzējtiesa norāda, ka Polijas tiesas līguma noteikumus, kas ir analogi vai identiski tiem, kuri 2014. gada 5. augustā un 2021. gada 25. maijā tika ierakstīti nepieļaujamu līguma noteikumu valsts reģistrā, ir atzinušas par negodīgiem, jo šādi līguma noteikumi attiecīgajai bankai dod tiesības brīvi noteikt atsauces ārvalsts valūtas maiņas kursu un tādējādi tiesības brīvi noteikt aizņēmēja pildāmo saistību summu, lai gan tajā pašā laikā šim aizņēmējam ir pienākums aizdevumu atmaksāt tikai Polijas zlotos.
- 25 Minēta tiesa turklāt konstatē, ka pamatlietā aplūkotā kredītlīguma noteikumiem ir tāds pats saturs kā šī sprieduma 23. punktā minētajiem nepieļaujamu līguma noteikumu valsts reģistrā iekļautajiem noteikumiem.
- 26 Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai ar konstatējumu vien, ka līgumā ir ietverts noteikums, kura saturs atbilst nepieļaujamu līguma noteikumu valsts reģistrā iekļautajam noteikumam, pietiek, lai atzītu, ka šis noteikums ir nepieļaujams līguma noteikums, tādējādi, ka nav jāpārbauda un jānosaka šī līguma noslēgšanas apstākļi.
- 27 Lai gan pamatlietā aplūkotajā kredītlīgumā ir ietverti noteikumi, saskaņā ar kuriem šis kredīts tiek atmaksāts Polijas zlotos, savukārt *mBank* konvertē šo valūtu Šveices frankos atbilstoši savam valūtas maiņas kursam, tomēr šajā līgumā ir ietverts arī noteikums, kas izriet no jaunās 2009. gada 1. jūlija *mBank* Vispārējo noteikumu redakcijas, kurā ir paredzēta iespēja prasītājiem pamatlietā atmaksāt minēto kredītu tieši Šveices frankos. Tādējādi viņi var konvertēt ikmēneša atmaksājamo summu saskaņā ar maiņas kursu, ko piedāvā kāda banku iestāde pēc viņu izvēles, un vairs nav atkarīgi no *mBank* noteiktā maiņas kursa.
- 28 Valsts judikatūra nav vienveidīga jautājumā par to, vai līguma noteikums var zaudēt savu negodīgo raksturu tādēļ, ka šajā līgumā ir cits noteikums, kas pirmā minētā noteikuma piemērošanu padara neobligātu.
- 29 Neskarot jautājumu par to, vai abi attiecīgie noteikumi automātiski ir jāatzīst par negodīgiem, iesniedzējtiesai būtu jāizvērtē vismaz tā noteikuma negodīgais raksturs, kurā noteikts, ka pamatlietā aplūkotais kredītlīgums ir indeksēts Šveices frankos, jo šis noteikums nekad nav ticis ierakstīts nepieļaujamu līguma noteikumu valsts reģistrā.
- 30 Šajā kontekstā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai *mBank* bija pienākums sniegt informāciju par maiņas kursa izmaiņu riskiem arī AM, kas kredīta pieteikuma iesniegšanas dienā bija šīs bankas darbiniece, ņemot vērā viņas izglītību un profesionālo pieredzi.
- 31 Noraidošas atbildes gadījumā, proti, pieņemot, ka situācijā, kad komersants noslēdz vienu līgumu ar abiem patērētājiem, šī komersanta informācijas sniegšanas pienākuma apjoms varētu atšķirties atkarībā no konkrēta patērētāja, minētā tiesa vēlas noskaidrot, kādas sekas varētu no tā izrietēt, it īpaši attiecībā uz iespēju konstatēt līguma noteikuma negodīgumu vai pat šī līguma spēkā neesamību attiecībā tikai uz vienu no šiem diviem patērētājiem.

32 Šajos apstākļos *Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie* (Varšavas Centra rajona tiesa Varšavā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai [..] Direktīvas [93/13] 3. panta 1. punkts, 7. panta 1. un 2. punkts un 8. pants, kā arī efektivitātes princips ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai līguma noteikumu, par kuru nav notikusi atsevišķa apspriešanās, atzītu par negodīgu, pietiek konstatēt, ka šī līguma noteikuma saturs atbilst tāda tipveida līguma noteikuma saturam, kas ir ierakstīts nepieļaujamu noteikumu reģistrā?
- 2) Vai [..] Direktīvas [93/13] 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāda [valsts judikatūra], saskaņā ar kuru negodīgs līguma noteikums zaudē savu negodīgo raksturu, ja patērētājs var nolemt, ka viņš pildīs savas no līguma izrietošās saistības, pamatojoties uz kādu citu līguma noteikumu, kurš ir godīgs?
- 3) Vai [..] Direktīvas [93/13] 3. panta 1. punkts un 4. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka komersantam ir pienākums informēt ikvienu patērētāju par līguma būtiskām īpašībām un ar līgumu saistītiem riskiem, pat ja konkrētam patērētājam ir atbilstošas zināšanas attiecīgajā jomā?
- 4) Vai [..] Direktīvas [93/13] 3. panta 1. punkts, 6. panta [1. punkts] un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja vairāki patērētāji ir noslēguši vienu un to pašu līgumu ar vienu komersantu, var atzīt, ka vieni un tie paši līguma noteikumi attiecībā uz pirmo patērētāju ir negodīgi, savukārt attiecībā uz otru ir godīgi, un, ja atbilde ir apstiprinoša, vai šī apstākļa sekas var būt tādas, ka līgums izrādīsies spēkā neesošs attiecībā uz pirmo patērētāju, savukārt tas būs spēkā esošs attiecībā uz otro un tādējādi [šim otrajam patērētājam] būs jāuzņemas visas no šī līguma izrietošās saistības?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 33 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts, 7. panta 1. un 2. punkts un 8. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tas, ka līguma noteikumu, par kuru nav notikusi atsevišķa apspriešanās, attiecīgās valsts iestādes uzskata par negodīgu tādēļ vien, ka tā saturs ir līdzvērtīgs tāda tipveida līguma noteikuma saturam, kurš ierakstīts nepieļaujamu līguma noteikumu valsts reģistrā.
- 34 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru ar Direktīvu 93/13 ieviestā aizsardzības sistēma ir balstīta uz domu, ka patērētājs salīdzinājumā ar komersantu ir vājākā pozīcijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan uz informētības līmeni (spriedums, 2023. gada 4. maijs, *BRD Groupe Societé Générale* un *Next Capital Solutions*, C-200/21, EU:C:2023:380, 24. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 35 Tādēļ vispirms saskaņā ar šīs direktīvas 3. panta 1. punktu līguma noteikumu, par kuru nav notikusi atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu patērētājam nelabvēlīgu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kuri izriet no līguma, savukārt atbilstoši minētās direktīvas 6. panta 1. punktam šāds negodīgs noteikums šim patērētājam nav saistošs. Pēdējās minētās tiesību normas mērķis ir formālo līdzsvaru, kas ar minēto līgumu ir nodibināts starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, aizstāt ar patiesu

- līdzsvaru, kas var atjaunot minēto pušu vienlīdzību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *BRD Groupe Soci t  G n rale* un *Next Capital Solutions*, C-200/21, EU:C:2023:380, 25. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 36 Tālāk – ievērojot sabiedrības interešu raksturu un nozīmi  ad  – vājākā – situācijā esošu patērētāju tiesību aizsardzībā, šis pašas direktīvas 7. panta 1. punktā, lasot to kopsakarā ar tās divdesmit ceturto apsvērumu, dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt adekvātus un efektīvus līdzekļus, lai izbeigtu negodīgu noteikumu izmantošanu komersantu ar patērētājiem noslēgtos līgumos (spriedums, 2023. gada 4. maijs, *BRD Groupe Soci t  G n rale* un *Next Capital Solutions*, C-200/21, EU:C:2023:380, 27. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 37 Kā izriet no Direktīvas 93/13 7. panta 2. punkta, minētie līdzekļi ietver iespēju, ka personas vai organizācijas, kurām ir l git mas intereses patērētāju aizsardzībā, var celt prasību tiesā, lai noteiktu, vai vispārējai izmantošanai izstrādātie līguma noteikumi ir negodīgi, un attiecīgā gadījumā panākt to aizliegšanu (spriedums, 2012. gada 26. aprīlis, *Invitel*, C-472/10, EU:C:2012:242, 36. punkts).
- 38 Aplūkojamajā gadījumā, tā kā prasītāji pamatlietā ir vērsušies iesniedzējtiesā ar prasību, kas attiecas uz konkrētu l gumu, uz pirmo jautājumu nav jāatbild no Direktīvas 93/13 7. panta 2. punkta skatpunkta.
- 39 Visbeidzot, saskaņā ar  is direktīvas divpadsmito apsvērumu valstu tiesību akti negodīgo noteikumu jomā ar to tiek saskaņoti tikai da eji un minimāli, tādējādi, ka dalībvalstīm ir atstāta iespēja, ievērojot LESD, nodrošināt attiecīgajam patērētājam augstāku aizsardzības līmeni ar valsts noteikumiem, kas ir stingrāki nekā minētā direktīva. Turklāt atbilstoši minētās direktīvas 8. pantam dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt stingrākus līgumam atbilstīgus noteikumus jomā, uz ko attiecas minētā direktīva, lai nodrošinātu augstāku patērētāja aizsardzības līmeni ( taj  nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Trapeza Peiraios*, C-243/20, EU:C:2021:1045, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 40 Attiecībā uz nepieļaujamo līguma noteikumu valsts reġistru Tiesa ir nospriedusi, pirmkārt, ka tāds mehānisms kā šis reġistrs, ar kuru tiek izveidots par negodīgiem uzskat mo līguma noteikumu saraksts, ir kvalificējams kā stingrāki noteikumi, kurus dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt saskaņā ar Direktīvas 93/13 8. pantu ( taj  nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 26. februāris, *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 61. punkts), un ka šis reġistrs principā atbilst patērētāju aizsardzības interesēm ( taj  nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. decembris, *Biuro podr zy “Partner”*, C-119/15, EU:C:2016:987, 36. punkts).
- 41 Proti, str d g  līguma noteikuma negodīguma konstatēšana, pamatojoties uz tā satura salīdzināšanu ar nepieļaujamo līguma noteikumu valsts reġistr  iek lauta noteikuma saturu, var  aut ātrāk panākt to, ka daudzos līgumos izmantotie negod gie noteikumi vairs nerada sekas patērētājiem, kas ir šo l gumu puses.
- 42 Tādējādi Tiesa, joprojām pamatojoties uz Direktīvas 93/13 8. pantu, turklāt ir secinājusi, ka dalībvalstis var paplašināt aizsardzību, kas paredzēta šis direktīvas 3. panta 1. un 3. punktā, lasot tos kopsakarā ar minētās direktīvas pielikuma 1. punktu, vispārīgi par negodīgiem atzīstot tipveida noteikumus, kuri min ti  taj  punktā, un  taj  ziņā nav nepieciešama papildu pārbaude atbilstoši Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā minētajiem kritērijiem (spriedums, 2019. gada 19. septembris, *Lovasn  T th*, C-34/18, EU:C:2019:764, 47. punkts).

- 43 Otrkārt, Tiesa ir nospriedusi, ka, ciktāl nepieļaujamo līguma noteikumu valsts reģistrs tiek pārvaldīts pārskatāmi – ne tikai patērētāju, bet arī komersantu interesēs, – un tiek atjaunināts, ievērojot tiesiskās drošības principu, šī reģistra ieviešana ir saderīga ar Savienības tiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. decembris, *Biuro podróży “Partner”*, C-119/15, EU:C:2016:987, 36.–39. un 43. punkts).
- 44 Proti, Tiesa ir konstatējusi, ka nepieļaujamo līguma noteikumu reģistra mehānisma piemērošanas priekšnosacījums ir tas, ka kompetentā valsts tiesa novērtē apstrīdētā līguma noteikuma līdzvērtību tipveida līguma noteikumam, kurš ir atzīts par prettiesisku un iekļauts šajā reģistrā, un tas, ka attiecīgajam komersantam ir iespēja apstrīdēt šo līdzvērtību valsts tiesā, lai noteiktu, vai, ņemot vērā katram konkrētajam gadījumam raksturīgo apstākļu kopumu, šis līguma noteikums, ievērojot it īpaši tā radītās sekas, ir būtībā identisks šajā reģistrā iekļautajam noteikumam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. decembris, *Biuro podróży “Partner”*, C-119/15, EU:C:2016:987, 40.–42. punkts).
- 45 Turklāt ir arī jāatgādina, ka, lai gan saskaņā ar Direktīvas 93/13 8. pantu dalībvalstis savās valsts tiesībās var brīvi paredzēt pārbaudi pēc savas ierosmes, kura būtu plašāka nekā pārbaude, kas tās tiesām ir jāveic saskaņā ar šo direktīvu, vai pat vienkāršotas procedūras līgumu noteikuma negodīguma novērtējumam, tādas kā pamatlietā aplūkotā, tomēr valsts tiesas pienākums parasti ir informēt lietas dalībniekus par šo novērtējumu un aicināt tos atbilstoši sacīkstes principam apspriest šo novērtējumu, ievērojot valsts procesuālajos noteikumos šajā ziņā paredzētās formalitātes (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 11. marts, *Lintner*, C-511/17, EU:C:2020:188, 41. un 42. punkts).
- 46 Šajos apstākļos uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts, 7. panta 1. punkts un 8. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā tas, ka līguma noteikumu, par ko nav notikusi atsevišķa apspriešanās, attiecīgās valsts iestādes uzskata par negodīgu tādēļ vien, ka tā saturs ir līdzvērtīgs tāda tipveida līguma noteikuma saturam, kurš ir ierakstīts nepieļaujamo līguma noteikumu valsts reģistrā.

Par otro jautājumu

- 47 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikums, kurš tajā paredzēto atsevišķu attiecīgā patērētāja saistību izpildes nosacījumu dēļ ir uzskatāms par negodīgu, var zaudēt šādu raksturu tāpēc, ka šajā līgumā ir ietverts cits noteikums, kurā šim patērētājam ir paredzēta iespēja izpildīt šīs saistības ar atšķirīgiem nosacījumiem.
- 48 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesas kompetencē šajā jomā ir interpretēt jēdzienu “negodīgs noteikums”, kas minēts šīs direktīvas 3. panta 1. punktā un tās pielikumā, kā arī kritērijus, kurus valsts tiesa var piemērot vai kuri tai ir jāpiemēro līguma noteikuma novērtējumā no minētās direktīvas normu skatpunkta, paturot prātā, ka tieši valsts tiesai, ievērojot minētos kritērijus, ir jālemj par konkrētā līguma noteikuma konkrētu kvalificēšanu, ņemot vērā attiecīgā gadījuma apstākļus. No tā izriet, ka Tiesai savā atbildē valsts tiesai ir tikai jāsniedz norādes, kas pēdējai minētajai ir jāņem vērā, novērtējot attiecīgā līguma noteikuma negodīgumu (spriedums, 2022. gada 8. decembris, *Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest*, C-600/21, EU:C:2022:970, 38. punkts).

- 49 Šajā ziņā jāatgādina, ka, izvērtējot tāda līguma noteikuma negodīgumu, par kuru nav notikusi atsevišķa apspriešanās, valsts tiesai, ņemot vērā Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā un 5. pantā noteiktos kritērijus, ir jānosaka, vai, ievērojot konkrētajam gadījumam raksturīgos apstākļus, šis noteikums atbilst šajā direktīvā izvirzītajām prasībām par godprātību, līdzsvaru un pārskatāmību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 50. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 50 Ir taisnība, ka, lai novērtētu līguma noteikuma, kas ir prasības celšanas pamats, iespējami negodīgo raksturu, valsts tiesai ir jāņem vērā visi pārējie attiecīgā līguma noteikumi (spriedums, 2021. gada 27. janvāris, *Dexia Nederland*, C-229/19 un C-289/19, EU:C:2021:68, 58. punkts un tajā minētā judikatūra), jo, ņemot vērā šī līguma saturu, varētu būt nepieciešams izvērtēt visu minētā līguma noteikumu kumulatīvo iedarbību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 11. marts, *Lintner*, C-511/17, EU:C:2020:188, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 51 Tomēr Tiesa ir precizējusi, ka valsts tiesai, izvērtējot noteikuma negodīgumu, ir jāņem vērā tikai attiecīgā līguma noslēgšanas datums un, paturot prātā visus ar šo noslēgšanu saistītos apstākļus, jāizvērtē, vai šis noteikums pats par sevi ir radījis nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos par labu komersantam, pat ja šī nelīdzsvarotība varētu rasties tikai tad, ja iestājas noteikti apstākļi, vai ja citos apstākļos minētais noteikums pat varētu būt labvēlīgs patērētājam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 27. janvāris, *Dexia Nederland*, C-229/19 un C-289/19, EU:C:2021:68, 54. un 55. punkts).
- 52 Konkrētajā gadījumā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pamatlietā aplūkotajā kredītlīgumā ir ietverti noteikumi, kuru saturs ir līdzvērtīgs tādu nepieļaujamu līguma noteikumu valsts reģistrā ierakstītu noteikumu saturam, ar kuriem aizņēmējam ir noteikts pienākums atmaksāt ārvalsts valūtā indeksētu kredītu tikai valsts valūtā, summu nosakot ar konvertāciju atbilstoši attiecīgās bankas pēc saviem ieskatiem noteiktajam valūtas maiņas kursam.
- 53 Turklāt pamatlietā aplūkotajā kredītlīgumā ir ietverti arī citi noteikumi, kas ļauj prasītājiem pamatlietā atmaksāt attiecīgo kredītu tieši Šveices frankos, tādējādi viņi var iegūt summu, kas ik mēnesi atmaksājama šajā valūtā, no jebkuras iestādes pēc savas izvēles, neatstājot *mBank* iespēju brīvi noteikt šo summu. Kā rakstveida apsvērumos uzsver Eiropas Komisija, šie citi līguma noteikumi tātad veido alternatīvu veidu, kā attiecīgais patērētājs var atmaksāt kredītu, salīdzinājumā ar iepriekšējā sprieduma punktā minētajos līguma noteikumos paredzēto veidu.
- 54 No šā sprieduma 23. punkta izriet, ka pēdējie minētie noteikumi ir tikuši uzskatīti par negodīgiem, jo tie attiecīgajai bankai dod tiesības brīvi noteikt valūtas maiņas kursu un tātad sniedzamā izpildījuma summu, un tādējādi tie paši par sevi rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos par labu komersantam. Tātad tas, ka šī nelīdzsvarotība var nerasties tādēļ, ka attiecīgais patērētājs līguma izpildes laikā nolemj izmantot tajā paredzētos alternatīvos kredīta atmaksas veidus, atbilstoši šā sprieduma 51. punktā norādītajam neietekmē pēdējo minēto noteikumu negodīguma vērtējumu.
- 55 Jāpiebilst – apstākļi, ka ar patērētāju noslēgtā līgumā ir iekļauti divi alternatīvi noteikumi, kuri attiecas uz viena un tā paša patērētājam noteikta pienākuma izpildi un no kuriem viens ir negodīgs un otrs ir likumīgs, ļauj komersantam spekulēt ar faktu, ka informācijas trūkuma, neuzmanības vai neizpratnes dēļ šis patērētājs attiecīgo pienākumu pildīs saskaņā ar noteikumu, kas viņam par sliktu rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos. Tādēļ šāds līgumisks mehānisms pats par sevi var būt negodīgs.

- 56 Turklāt, ja netiktu konstatēta negodīga noteikuma spēkā neesamība, tiktu apdraudēta Direktīvas 93/13 7. pantā paredzētā ilgtermiņa mērķa – izbeigt negodīgu noteikumu izmantošanu līgumos, ko ar patērētājiem slēdz komersanti, – īstenošana.
- 57 Šajos apstākļos uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikums, kas tajā paredzēto atsevišķu attiecīgā patērētāja saistību izpildes nosacījumu dēļ ir uzskatāms par negodīgu, nevar zaudēt šādu raksturu tāpēc, ka šajā līgumā ir ietverts cits noteikums, kurā šim patērētājam ir paredzēta iespēja izpildīt šīs saistības ar atšķirīgiem nosacījumiem.

Par trešo jautājumu

- 58 Trešais jautājums, kas saistīts ar Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkta un 4. panta 1. punkta interpretāciju, attiecas uz pārskatāmības prasību, kas jāpilda komersantam pirms ārvalsts valūta indeksēta kredītlīguma noslēgšanas attiecībā pret potenciālo aizņēmēju, ja šis aizņēmējs ir tā darbinieks. Tomēr šī pārskatāmības prasība ir paredzēta šīs direktīvas 4. panta 2. punktā, runājot par tādiem noteikumiem kā pamatlietā aplūkoti, un “patērētāja” jēdziens ir definēts minētās direktīvas 2. panta b) punktā.
- 59 Tādēļ jāuzskata, ka ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts, lasot to kopsakarā ar tās 2. panta b) punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka komersantam ir pienākums informēt attiecīgo patērētāju par noslēgtā līguma būtiskām īpašībām un ar šo līgumu saistītiem riskiem, pat ja šis patērētājs ir komersanta darbinieks un viņam ir atbilstošas zināšanas jomā, uz kuru attiecas līgums.
- 60 Jāatgādina, ka šīs direktīvas 4. panta 2. punktā paredzētā prasība par līguma noteikumu pārskatāmību ir jāsaprot tādējādi, ka tajā ir prasīts ne tikai tas, lai attiecīgais noteikums būtu saprotams patērētājam no formālā un gramatiskā viedokļa, bet arī lai samērā informēts, uzmanīgs un apdomīgs vidusmēra patērētājs varētu saprast šī noteikuma konkrēto darbību un tādējādi, pamatojoties uz precīziem un saprotamiem kritērijiem, izvērtēt šāda noteikuma iespējami nozīmīgās ekonomiskās sekas attiecībā uz viņa finanšu saistībām (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 64. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 61 Šī atsauce uz vidusmēra patērētāju ir objektīvs kritērijs. Turklāt jēdzienam “patērētājs” Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē ir objektīvs raksturs un tas nav atkarīgs no konkrētajām zināšanām, kādas attiecīgajai personai var būt, vai informācijas, kas tai faktiski ir (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 21. marts, *Pouvin* un *Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 24. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 62 Konkrētāk – runājot par tādiem ārvalsts valūta indeksētiem kredītlīgumiem kā pamatlietā aplūkotais, prasība par līguma noteikumu pārskatāmību tostarp nozīmē, ka komersantam ir skaidri jāinformē attiecīgais patērētājs par to, ka, noslēdzot šādu līgumu, viņš ir pakļauts valūtas maiņas kursu izmaiņu riskam, ko viņam, iespējams, būs ekonomiski grūti uzņemties, ja samazināsies tās valūtas vērtība, kurā viņš gūst ienākumus. Turklāt šim komersantam ir jāizklāsta šim patērētājam iespējamās valūtas maiņas kursa izmaiņas un ar šāda līguma noslēgšanu saistītie riski (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 71. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 63 Informācijai, ko sniedzis minētais komersants, ir jāļauj samērā informētam, uzmanīgam un apdomīgam vidusmēra patērētājam ne tikai saprast, ka atkarībā no valūtas maiņas kursa svārstībām starp norēķinu valūtu un maksājumu valūtu var rasties nelabvēlīgas sekas viņa finanšu saistībām, bet arī saprast, ka, noslēdzot ārvalsts valūtā indeksētu kredītlīgumu, šis patērētājs visa līguma darbības laikā ir pakļauts reālam riskam gadījumā, ja valūta, kurā viņš gūst savus ienākumus, būtiski zaudē vērtību attiecībā pret norēķinu valūtu (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 72. punkts).
- 64 Valsts tiesai, ņemot vērā līguma noslēgšanas apstākļus, ir jāpārbauda, vai attiecīgajam patērētājam ir darīti zināmi visi faktori, kuri var ietekmēt viņa saistību apjomu un kuri viņam ļauj novērtēt līguma finansiālās sekas (spriedums, 2023. gada 12. janvāris, D.V. (Advokāta honorāri – Stundas likmes princips), C-395/21, EU:C:2023:14, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 65 Aplūkojamajā gadījumā no iesniedzējtiesas sniegtajām norādēm izriet, ka AM, kas kopā ar PM noslēgusi ārvalsts valūtā indeksētu kredītlīgumu, bija *mBank* darbiniece un ka viņas izglītības un profesionālās pieredzes dēļ viņai bija tādas zināšanas par šī kredītlīguma būtiskām īpašībām un ar šo līgumu saistītiem riskiem, kādas raksturīgas apdomīgākam patērētājam nekā vidusmēra patērētājs.
- 66 Tomēr no šā sprieduma 60. un 61. punkta izriet, ka pārskatāmības prasības ievērošana ir jāpārbauda, ņemot vērā objektīvo standartu, kas attiecas uz samērā informētu, uzmanīgu un apdomīgu vidusmēra patērētāju, kurš neatbilst tostarp nedz patērētājam, kas būtu mazāk apdomīgs nekā šis vidusmēra patērētājs, nedz arī patērētājam, kas būtu apdomīgāks par vidusmēra patērētāju.
- 67 Turklāt no Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta formulējuma izriet, ka ar šo direktīvu piešķirtā aizsardzība ir pakļauta nosacījumam par nolūkiem, kādos fiziska persona darbojas, proti, nolūkiem, kas nav saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju, nevis nosacījumam par šīs personas īpašām zināšanām.
- 68 Šī jēdziena “patērētājs” plaša interpretācija ļauj nodrošināt ar šo direktīvu piešķirto aizsardzību visām fiziskajām personām, kas salīdzinājumā ar komersantu atrodas nelabvēlīgākā situācijā gan attiecībā uz informētības līmeni, gan iespēju risināt sarunas, kā rezultātā šīs fiziskās personas pievienojas šī komersanta iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez jebkādas iespējas ietekmēt to saturu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 21. marts, *Pouvin* un *Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 25. un 28. punkts).
- 69 Tādējādi apstākļi, ka fiziska persona ar savu darba devēju ir noslēgusi līgumu, kurš nav darba līgums, pats par sevi nav šķērslis, lai šī persona tiktu kvalificēta par “patērētāju” Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē. (spriedums, 2019. gada 21. marts, *Pouvin* un *Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 29. punkts).
- 70 Šajos apstākļos uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts, lasot to kopsakarā ar tās 2. panta b) punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka komersantam ir pienākums informēt attiecīgo patērētāju par līguma, kas starp tiem noslēgts, būtiskām īpašībām un ar šo līgumu saistītiem riskiem, pat ja šis patērētājs ir komersanta darbinieks un tam ir atbilstošas zināšanas jomā, uz kuru attiecas līgums.

Par ceturto jautājumu

- 71 Ar ceturto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 93/13 normas ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja divi patērētāji noslēdz vienu līgumu ar komersantu, vieni un tie paši līguma noteikumi var tikt uzskatīti par negodīgiem attiecībā pret pirmo patērētāju un par taisnīgiem attiecībā pret otro patērētāju.
- 72 Kā izriet no šā sprieduma 31. punkta, šis jautājums ir uzdots tikai gadījumam, ja uz trešo jautājumu tiktu sniegta noraidoša atbilde. Ņemot vērā, kas tas tā nav, uz ceturto jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 73 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (devītā palāta) nospriež:

- 1) **Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 3. panta 1. punkts, 7. panta 1. punkts un 8. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā tas, ka līguma noteikumu, par ko nav notikusi atsevišķa apspriešanās, attiecīgās valsts iestādes uzskata par negodīgu tādēļ vien, ka tā saturs ir līdzvērtīgs tāda tipveida līguma noteikuma saturam, kurš ir ierakstīts nepieļaujamu tipveida līguma noteikumu valsts reģistrā.**
- 2) **Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikums, kas tajā paredzēto atsevišķu attiecīgā patērētāja saistību izpildes nosacījumu dēļ ir uzskatāms par negodīgu, nevar zaudēt šādu raksturu tāpēc, ka šajā līgumā ir ietverts cits noteikums, kurā šim patērētājam ir paredzēta iespēja izpildīt savas saistības ar atšķirīgiem nosacījumiem.**
- 3) **Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts, lasot to kopsakarā ar tās 2. panta b) punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka komersantam ir pienākums informēt attiecīgo patērētāju par līguma, kas starp tiem noslēgts, būtiskām īpašībām un ar šo līgumu saistītiem riskiem, pat ja šis patērētājs ir komersanta darbinieks un tam ir atbilstošas zināšanas jomā, uz kuru attiecas līgums.**

[Paraksti]